

„Atliekų kultūra“ egzaminas 2024

Klausimai 1-4 klasių moksleiviams

1. **Kaip vadinasi įrenginys, į kurį reikia nunešti butelį ar skardinę, pažymėtą stilizuota D raide?**

- a) šiukšliadėžė;
- b) bankomatas;
- c) paštomatas;
- d) taromatas.

Šis ženklas žymi tarą, kurią galima grąžinti, susigrąžinant už ją sumokėtus 10 centų. Įrenginiai, kuriuose tokią tarą galime priduoti, vadinami taromatais. Šiukšliadėžės yra skirtos kitoms atliekoms rinkti. Paštomatai - internetiniams siuntiniams saugoti ir valdyti sukurta technologija, kuri užtikrina greitą siuntų pristatymo procesą. Bankomatas - įrenginys banko klientui, skirtas įnešti arba išsigryninti grynuosius pinigus.

2. **Kodėl reikia uždaryti konteinerio, į kurį metamos atliekos, dangtį?**

- a) uždarius konteinerį į jį nepateks gyvūnai ir paukščiai, kurie neprimėtys aplink atliekų;
- b) dangčiu neuždengtos atliekos nuo lietaus sušlaps ir svers keliskart daugiau, o per didelis svoris gali pakenkti konteineriui bei gali tekti daugiau mokėti už atliekų sutvarkymą;
- c) jei dėl žmonių aplaidumo ar piktavališkumo kiltų gaisro pavojus, dangtis apsaugos nuo gaisro, nes ugnis, negavusi deguonies, greičiau užges;
- d) visi atsakymai teisingi.

Uždarytas konteinerio dangtis apsaugo atliekas ir konteinerį tiek nuo gyvūnų, tiek nuo drėgmės poveikio – neuždarius dangčio, atliekos gali sušlapti, dėl ko padidės jų svoris ir apkrova konteinerio konstrukcijai. Jei dėl žmonių aplaidumo ar piktavališkumo kiltų gaisro pavojus – dangtis apsaugos nuo gaisro, nes ugnis, negavusi deguonies, greičiau užges.

3. **Į popieriaus atliekoms skirtą konteinerį išmetėte dvi nesulankstytas kartonines dėžes, o trečia nebetilpo. Ką turite padaryti, kad galėtumėte išmesti ir trečią dėžę?**

- a) palikti trečią dėžę prie konteinerio, gal niekas nepastebės, kad šiukšlinatė;
- b) išmesti trečią dėžę į mišrių komunalinių atliekų konteinerį;
- c) visas dėžes išardyti, sulankstyti ir tik tada mesti į konteinerį;
- d) palaukti ir trečią dėžę išmesti po savaitės.

Popieriaus, kaip ir plastiko pakuočių atliekos, pasižymi dideliu tūrio ir masės santykiu – užimdamos daug vietos jos sveria sąlyginai nedaug. Norėdami kuo daugiau atliekų sutalpinti į konteinerį tokias atliekas išardykite, sulankstykite ir tik tada meskite į konteinerį. Labai blogas sprendimas – palikti dėžę prie konteinerių. Tai teršia aplinką. Taip pat blogai dėžę išmesti į mišrių komunalinių atliekų konteinerį – joms ten ne vieta, nes, jei norima, kad jos būtų perdirbtos, jas turime rūšiuoti atskirai.

4. **„Laukti negalima rūšiuoti!“. Kur reikia dėti kablelį?**

- a) kablelį reikia dėti po žodžio „laukti“;
- b) kablelį reikia dėti po žodžio „negalima“;
- c) kablelius reikia dėti po žodžių „laukti“ ir „negalima“;
- d) kablelio nereikia.

Negalime delsti ir turime imtis darbo saugodami aplinką, todėl kablelis turi būti po žodžio negalima: „Laukti negalima, rūšiuoti!“

5. Atliekos, kurių negalima perdirbti ar kitaip panaudoti, keliauja:

- a) į atliekų perdirbimo gamyklas;
- b) į atliekų sąvartynus;
- c) į kogeneracines (atliekų deginimo) jėgaines;
- d) į atliekų rūšiavimo gamyklas.

Šiukšliavežės išveža atliekas į mechaninio rūšiavimo gamyklą. Ten atliekos atskiriamos pagal rūšis. Vėliau perdirbimui tinkamos atliekos yra vežamos į perdirbimo gamyklas, netinkamos – panaudojamos energijai išgauti. Ir tik tos, kurių negalima perdirbti ar kitaip panaudoti, keliauja į sąvartynus.

6. Ką daryti, kur dėti sulčių ar traškučių pakelį, jeigu parke ar pajūryje nėra konteinerių pakuočių atliekomis?

- a) išmesti pakuotes į mišrių komunalinių atliekų konteinerį;
- b) atliekas užkasti ar kitaip paslėpti;
- c) pakuotes parsigabenti namo ir išrūšiuoti į tam skirtus konteinerius;
- d) juos reikia sudeginti.

Neįmanoma pajūryje, parkuose ir kiekvienoje vietoje, kur tik leidžiame laisvalaikį, įrengti visų rūšių konteinerių. Dažnai parkuose išvis nebeatoma jokių šiukšliadėžių, nes žmonių išmesti maisto likučiai ar pakuotės tampa masalu laukiniams paukščiams ir gyvūnams. Tad, jeigu iškylaudami ar poilsiaudami kažką atsinešėte į gamtą, visas atliekas derėtų susirinkti, parsinešti, išrūšiuoti ir išmesti į tam skirtus konteinerius ten, kur jie pastatyti.

7. Ar reikia išplauti jogurto indelį prieš išmetant į rūšiavimo konteinerį?

- a) reikia gerai išplauti su indų plovikliu, o po to perskalauti vandeniu;
- b) plauti nereikia, galima išmesti ir su jogurto likučiais;
- c) plauti nereikia, galima tik praskalauti, kad nebūtų išsipilti galinčių jogurto likučių;
- d) reikia išplauti indaplovėje.

Pakuotes, kurias rūšiuojame į atitinkamus konteinerius, plauti nėra būtina, svarbu pasirūpinti, kad pakuotėje nebeliktų maisto likučių ar skysčių, kurie gali užteršti kitas pakuotes, taip apsunkindami jų perdirbimą.

8. Ką galėtume padaryti, kad Kalėdų šventės būtų švaresnės ir tvaresnės?

- a) eglutę puošti pačių pagamintais žaisliukais iš to, ką turime namuose;
- b) dovanas pakuoti į daugkartinius maišelius, skareles, naudotą popierių;
- c) rūšiuoti atliekas namuose ir jas išmesti į joms skirtus konterinarius;
- d) visi atsakymai teisingi.

Rūšiuodami atliekas ir išmesdami jas į joms skirtus konteinerius, prisidedame prie aplinkos saugojimo, nes taip jas galime panaudoti. Bet dar svarbiau stengtis, kad atliekų susidarytų kuo mažiau. Panaudodami turimus daiktus, mes mažiname susidarančių atliekų kiekius.

9. Atspėkite mįslę: vienas bėga, kitas veja. Kas? Ką geriausiai daryti su šiuo daiktu, kai jis suges?

- a) suremontuoti ir toliau naudoti;
- b) atiduoti, kas moka remontuoti;
- c) pristatyti į specialias atliekų priėmimo aikšteles;
- d) visi atsakymai teisingi.

Atsakymas – dviratis. Tai ekologiška transporto priemonė, todėl ją naudinga suremontuoti ir toliau naudoti arba atiduoti, kas tai moka padaryti. Bet, jei dviratis sugedęs nepataisomai, jį, kaip ir visas didžiąsias atliekas, reikia atvežti į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę.

10. Namuose turite dar gerų, bet jums jau nereikalingų drabužių, avalynės, rankinių. Kuris iš išvardintų būdų, norint jais atsikratyti, yra pats geriausias pasirinkimas:

- a) atiduoti, parduoti, keistis su kitais tam skirtose vietose ar platformose;
- b) mesti į tekstilės atliekų konteinerį;
- c) laikyti namuose – o gal prireiks?;
- d) mesti į mišrių atliekų surinkimo konteinerį.

Dar gerus, bet jums nereikalingais tapusius daiktus, geriausia yra atiduoti į dalijimosi daiktais stoteles, keistis su kitais žmonėmis ar parduoti naudotų daiktų platformose - taip šie daiktai bus toliau naudojami, juos gavę žmonės nepirks naujų, bus mažinamas vartojimas, o kartu ir susidarančių atliekų kiekis, taip pat bus taupomos medžiagos jiems pagaminti.

Naudojimui tinkamus darbužius, avalynę bei galanteriją galima mesti ir į tekstilės konteinerius, bet tai jau yra mažiau tvarus pasirinkimas, nes į konteinerius išmestų daiktų surinkimas ir tolesnis tvarkymas reikalauja papildomų sąnaudų.

Daiktų kaupimas taip pat nėra tvari alternatyva, nes dažniausiai kaupiami daiktai nebūna panaudojami, o ilgai laikomi jie tampa nebemadingi, sudūlėja ir tolesniam naudojimui jau būna nebetinkami.

11. Kurias iš išvardintų atliekų draudžiama mesti į mišrių atliekų konteinerius?

- a) žaliąsias atliekas;
- b) pavojingas atliekas;
- c) statybos ir griovimo atliekas;
- d) visi atsakymai teisingi.

Daugelį mūsų sukaupiamų atliekų būtina išrūšiuoti. Visos klausime išvardintos atliekos gali būti perdirbamos ir privalo būti išrūšiuotos pagal atliekų rūšis ir perduotos tvarkymui. Žaliosios atliekos – kompostuojamos arba surenkamos konteineriais, nuvežamos į žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles. Statybos ir griovimo bei pavojingas atliekos turi būti vežamos į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles.

12. Kuris šio ženklo apibūdinimas yra TEISINGAS?

- a) šis ženklas žymi žaliąsias atliekas;
- b) šis ženklas rodo, kad pakuotę galima perdirbti;
- c) šis ženklas rodo, kad pakuotė pagaminta iš perdirbtų medžiagų;
- d) tai yra miško kelių ženklas, rodantis kur galima apsisukti.

Tai tarptautiniu mastu pripažįstamas simbolis, vadinamas Mėbijaus (Möbius) juosta, kuris rodo, kad gaminys ir (arba) jo pakuotė yra pagaminti iš medžiagų, kurias galima perdirbti.

13. Kokį poveikį aplinkai daro į dangų paleidžiami helio dujomis pripildyti balionai?

- a) jokie poveikio aplinkai nesukuria;
- b) sukuria šventinę nuotaiką – šimtai balionų danguje juk taip gražu!;
- c) **teršia aplinką, nes pakilę į dangų jie nusileidžia jau kitoje vietoje ir tampa šiukšle gamtoje;**
- d) visi atsakymai neteisingi.

Balionai – vieni iš švenčių, ypač skirtų vaikams, atributų, kurie neretai būna paleidžiami į dangų. Taip daryti nederėtų, nes trumpam pradžiuginę helio pripildyti balionai galiausiai kažkur nusileidžia ir tampa dar viena šiukšle gamtoje. Balionų likučių daugybė upėse, ežeruose, miškuose, jūrose – visur. Dar blogiau, kad šios atliekos patenka į gyvūnų organizmą – supainioję su maistu, balionų likučius suvalgo ir vandens gyvūnai, ir paukščiai, o tuomet galiausiai žūsta. Paleisti balionai į orą pavojingi dar ir todėl, kad dažniausiai prie jų pritvirtinta juostelė, į kurią išipainioję gyvūnai užsikabina už laidų, tvorų, medžio šakų, todėl nebegali judėti, maitintis ar rūpintis jaunikliais. Taip nutikus gyvūnai dažniausiai taip pat žūsta.

14. Sode nuo medžio nukrito obuoliai ir jūs panorote padėti juos surinkti. Pastebėjote, kad vienus obuolius nuo žemės dar galima valgyti, o kiti jau pradėjo pūti. Kaip tinkamai pasielgsite su pradėjusiais pūti obuoliais?

- a) surinksite ir su suaugusiais pristatysite į žaliųjų atliekų surinkimo aikštelę;
- b) surinksite ir įmesite į kieme esančią kompostavimo dėžę - turėsite naujo komposto;
- c) išmesite į maisto ir virtuvės atliekų konteinerį;
- d) **visi pasirinkimai galimi.**

Biologiškai skaidžias atliekas priima žaliųjų atliekų surinkimo aikštelės, jos tinkamos turintiems savo komposto dėžę ir gali būti metamos į maisto ir virtuvės atliekų konteinerius.

15. Ko neturėtume mesti į maisto atliekų konteinerius?

- a) arbatos tirščių bei pakelių;
- b) riebalais ir kitais maisto produktais sutepto popieriaus ir popierinių rankšluosčių;
- c) **maisto, supakuoto į stiklines ar metalines pakuotes;**
- d) visi atsakymai neteisingi.

Į maisto atliekų konteinerius turėtume mesti: naudojimui netinkamus vaisius ir jų likučius; bulvių, morkų ir kitų daržovių lupenas; arbatos tirščius bei pakelius; kavos tirščius ir jų popierinius filtrus; riebalais ir kitais maisto produktais suteptą popierių ir popierinius rankšluosčius. Be to, tik į maisto konteinerį turėtume išmesti mėsos, žuvies, pieno bei kitų maisto produktų likučius. Tačiau nebus galima mesti maisto, supakuoto į stiklines, plastikines ar metalines pakuotes. Pavyzdžiui, sugedusius marinuotus agurkus, uogienes ar konservus iš pakuočių teks iškratyti į maisto konteinerį, o stiklainį ir skardines mesti į atitinkamus pakuočių konteinerius.